

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра кримінального права

Лабораторія «Інновації у сфері кримінальної юстиції»

Одеський осередок ВГО «Асоціація кримінального права України»

КОНСЕРВАТИВНО-ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

Одеської науково-практичної конференції

24 листопада 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2024

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)
К65

Відповідальний за випуск **Ю. Ю. Коломієць.**
Матеріали видано в авторській редакції.

Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права : матеріали Одеської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 лист. 2023 р.) / відп. ред. проф. Ю. Ю. Коломієць. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. – 252 с.

ISBN 978-617-8263-98-0

У збірнику матеріалів Одеської науково-практичної конференції «Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права» відображено консервативні і ліберальні ідеї професорсько-викладацького складу кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», аспірантів, студентів, школярів, які цікавляться проблемами сучасного кримінального права України, а також практиків, готових до співробітництва з науковцями.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, практиків, небайдужих до кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням.

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)

ISBN 978-617-8263-98-0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

ЗМІСТ

Передмова президента Національного університету «Одеська юридична академія» академіка Сергія КІВАЛОВА	7
--	---

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

1817–1920 роки	9
1947–1991 роки	10
1992–2000 роки	13
2000–2015 роки	14
2016–2023 роки	18

РОЗДІЛ 2 КОНСЕРВАТИВНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Стрельцов Євген Львович Роздуми щодо розвитку кримінально-правової науки	25
Мирошниченко Наталія Анатоліївна Деякі проблеми, що виникають у зв'язку з розробкою проекту нового КК України	32
Хімченко Світлана Анатоліївна Кримінально-правове значення лікарської помилки	38
Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна Зв'язок кримінального процесу з кримінальним правом	43
Чугуніков Ігор Іванович Систематичність як ознака складу кримінального правопорушення	47
Гусак Оксана Анатоліївна Схиляння до вчинення самогубства та пособництво у самогубстві	53
Коломієць Юлія Юріївна Суб'єкти впровадження кримінально-правової ідеології	57

Аленін Юрій Павлович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України
[https://scholar.google.com.ua/
citations?user=un5-RdQAAAAJ&hl=uk&oi=ao](https://scholar.google.com.ua/citations?user=un5-RdQAAAAJ&hl=uk&oi=ao)

Наукова біографія

У 1973 р. закінчив Одеський державний університет імені І. І. Мечникова (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова) за спеціальністю «юрист-правознавець». У 1972–1977 рр. – стажист, потім слідчий прокуратури Ленінського району м. Одеси, у 1977 р. – прокурор слідчого управління прокуратури Одеської області. З 1977 р. по 1997 р. працював в Одеському державному університеті імені І. І. Мечникова (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), пройшовши шлях від асистента, старшого викладача до доцента кафедри криміналістики (нині – кафедра кримінального процесу та криміналістики). З 1997 р. по 2016 р. – завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія». З 2016 р. – професор кафедри цього університету.

У 1984 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему: «Розслідування в проблемних ситуаціях, які виникають в справах про розкрадання рибопродуктів» (спеціальність 12.00.09), у 1997 р. – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему: «Теоретичні та практичні основи виявлення та розслідування осередків злочинів» (спеціальність 12.00.09). Науковий ступінь доктора юридичних наук присуджено у 1997 р., вчене звання професора присвоєно у 2001 р. Обраний членом-кореспондентом Національної академії правових наук України у 2013 р.

Наукові інтереси пов'язані з вивченням процесуальних та криміналістичних аспектів проведення слідчих (розшукових) дій, початку кримінального провадження та заходів забезпечення кримінального провадження.

Волошина Владлена Костянтинівна

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»
[https://scholar.google.ru/
citations?user=QNiZSPkAAAAJ&hl=ru](https://scholar.google.ru/citations?user=QNiZSPkAAAAJ&hl=ru)

Наукова біографія

15 жовтня 2003 року поступила до аспірантури на кафедру кримінального процесу Одеської національної юридичної академії. 26 лютого 2010 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 на тему: «Реалізація галузевих та специфічних принципів у стадії досудового розслідування». 28 березня 2013 р. Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України присвоєно вчене звання доцента кафедри кримінального процесу.

Наукові інтереси пов'язані з дослідженням актуальних питань визначення поняття, системи принципів кримінального провадження, особливості реалізації принципів кримінального провадження на окремих стадіях кримінального процесу.

**ЗВ'ЯЗОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
З КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ**

Кримінальний процес як вид державної діяльності, галузь права (система правових норм), як наука і навчальна дисципліна тісно пов'язаний і взаємодіє з іншими галузями права, видами державної діяльності, науками й навчальними дисциплінами.

Насамперед кримінальний процес поєднується з конституційним правом. Зокрема, в Конституції України закріплені основні засади судочинства (ст. 129). Існує взаємозв'язок кримінального процесуального права та міжнародного права. Яскравим прикладом такого зв'язку є здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

Кримінальне процесуальне право та кримінальний процес, як вид діяльності, пов'язані з реалізацією законодавства «Про

судоустрій та статус суддів», а також із законодавством «Про прокуратуру», «Адвокатуру та адвокатську діяльність», оскільки вони встановлюють основні принципи організації і діяльності суду, прокуратури, органів досудового розслідування, адвокатури під час розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень.

Важливе значення для кримінального процесу має законодавство «Про оперативно-розшукову діяльність», завданням якої є, зокрема, пошук і фіксація в інтересах кримінального судочинства фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб і груп. Матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються як приводи й підстави для початку досудового розслідування або проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій, отримання фактичних даних, які можуть бути доказами в кримінальному провадженні. Процесуальна діяльність оперативних підрозділів регламентована як КПК, так Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Кримінальний процес пов'язаний також із законодавством про виконання покарань. Це зумовлено перед усім тим, що вид і міра покарання, вид виправної установи визначаються вироком суду, із моменту звернення обвинувального вироку до виконання покарань починають діяти норми вказаного законодавства.

Слід відзначити, що кримінальне процесуальне право пов'язане також із цивільним правом. Підставою для такого висновку є існування спільних інститутів відшкодування (компенсацій) шкоди потерпілому та іншим особам, завданого злочином шляхом розгляду заявленого цивільного позову в кримінальному провадженні.

Проте найбільш тісним є зв'язок кримінального процесуального права та кримінального права. Обидві ці галузі мають своїм завданням боротися зі злочинністю, забезпечувати охорону прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобіганню кримінальним правопорушенням (ст. 1 КК, ст. 2 КПК), тобто ці завдання є спільними, маючи при цьому загальну кінцеву мету. Кримінальне право забороняє під загрозою кримінального покарання певні вчинки, встановлює загальні умови настання кримінальної відповідальності, відзначає діяння, які визнаються злочинними, види і розміри покарань. Кримінальне процесуальне право забезпечує застосування норм кримінального права, тобто, норми останнього приводяться в дію і застосовуються органами досудового розслідування, прокурорами

й судами до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тільки у межах кримінального процесу. Інакше кажучи, без кримінального процесу кримінальне право було б нежиттєздатним, залишалося нездійсненим в кожному конкретному випадку. В свою чергу, кримінальний процес був би безпредметним без кримінального права.

На тісний зв'язок вказаних галузей права вказують не лише наявність загальних завдань, мети, принципів, а й існування деяких спільних правових інститутів. Наприклад, основні питання предмета доказування (обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні – ст. 91 КПК) у кримінальному провадженні визначаються складом того чи іншого кримінального правопорушення, сформульованому у кримінальному праві.

Таким чином, кримінальне процесуальне право служить засобом встановлення та конкретизації кримінально-правових відносин. Разом з тим реалізація кримінально-правових норм – не єдине завдання кримінального процесуального права, оскільки воно покликане ще й забезпечити захист особи від необґрунтованого обвинувачення та засудження, а в разі настання таких випадків – забезпечити їй реабілітацію, звільнення від кримінальної відповідальності з різних підстав тощо.

Кримінальне правопорушення може мати місце лише тоді, коли було вчинено або готувався вчинок, передбачений кримінальним правом. Там же немає кримінального правопорушення, кримінальне провадження не повинно здійснюватися.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальний процес, кримінальне правопорушення.

Key words: criminal law, criminal process, criminal offense.